

Znaczenie bociana białego *Ciconia ciconia* dla społeczeństwa: analiza z perspektywy koncepcji usług ekosystemów

The importance of White Stork *Ciconia ciconia* for society: an analysis from the perspective of ecosystem services

JAKUB KRONENBERG¹, MARCIN BOCHENSKI², PAWEŁ T. DOLATA³, LESZEK JERZAK², PIOTR PROFUS⁴, MARCIN TOBÓŁKA⁵, PIOTR TRYJANOWSKI⁵, ANDRZEJ WUCZYŃSKI⁶, KATARZYNA M. ŻOŁNIEROWICZ⁵

¹ Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki
90–255 Łódź, ul. POW 3/5
e-mail: kronenbe@uni.lodz.pl

² Katedra Ochrony Przyrody
Uniwersytet Zielonogórski
65–516 Zielona Góra, ul. Prof. Z. Szafrana 1
e-mail: m.bochenski@wnb.uz.zgora.pl,
l.jerzak@wnb.uz.zgora.pl

³ Południowowielkopolska Grupa
Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków
63–400 Ostrów Wielkopolski, ul. Wrocławska 60 A/7
e-mail: p.dolata@op.pl

⁴ Instytut Ochrony Przyrody PAN
31–120 Kraków, al. A. Mickiewicza 33
e-mail: profus@iop.krakow.pl

⁵ Instytut Zoologii
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
60–625 Poznań, ul. Wojska Polskiego 71 C
e-mail: marcin_tobolka@o2.pl,
kzolnierowicz@gmail.com
piotr.tryjanowski@gmail.com

⁶ Instytut Ochrony Przyrody PAN
Dolnośląska Stacja Terenowa
50–449 Wrocław, ul. Podwale 75
e-mail: a.wuczynski@pwr.wroc.pl

Słowa kluczowe: usługi ekosystemów, bocian biały, usługi regulacyjne, usługi kulturowe.

W artykule dokonano przeglądu korzyści, jakie człowiek uzyskuje dzięki bocianowi białemu *Ciconia ciconia*, co posłużyło jako podstawa do dyskusji na temat możliwości wykorzystania koncepcji usług ekosystemów (*ecosystem services*) w odniesieniu do pojedynczego gatunku. Usługi ekosystemów, czyli korzyści, jakie człowiek czerpie z procesów zachodzących w przyrodzie, relatywnie łatwo można przedstawiać odwołując się do zjawisk, na temat których zgromadzono szczególnie dużo informacji i które są znane szerokim kręgom społeczeństwa. Bocian biały spełnia oba te warunki. Usługi związane z bocianem białym omówiono z podziałem na kategorie wyróżnione w *Milenijnej ocenie ekosystemów*: zaopatrujące (m.in. jako źródło pożywienia i medykamentów), regulacyjne (regulowanie populacji szkodników i zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób), siedliskowe (jako gatunek parasolowy i zapewniający w swoich gniazdach schronienie innym gatunkom) i kulturowe (jako ptak narodowy, stanowiący istotny element dziedzictwa kulturowego oraz źródło inspiracji w sztuce, wzornictwie i nauczaniu statystyki, wykorzystywany komercyjnie i na potrzeby turystyki i rekreacji, wykorzystywany w kamerach internetowych i zapewniający źródło wiedzy o środowisku oraz możliwości edukacyjne, związane z realizacją pasji, badań naukowych i działań edukacyjnych). Z bocianem białym wiążą się również pewne „antyusługi”, czyli niekorzyści (np. niszczenie dachów, koszty związane z zakładaniem platform pod gniazda i zabezpieczaniem linii energetycznych). Przeprowadzona analiza wskazuje, że szczególne znaczenie w przypadku tego gatunku mają usługi kulturowe. W oparciu o powyższy przegląd dokonano oceny trzech bardziej ogólnych

SUMMARY

Chrońmy Przyrodę Ojczystą 69 (3): 179–203, 2013

Kronenberg J., Bocheński M., Dolata P.T., Jerzak L., Profus P., Tobółka M., Tryjanowski P., Wuczyński A., Żołnierowicz K.M.: The importance of White Stork *Ciconia ciconia* for society: an analysis from the perspective of ecosystem services

The article analyses the concept of ecosystem services with reference to a single species, based on the example of White Stork *Ciconia ciconia*. The species has been selected because of its characteristic appearance and common recognition. Based on this example it is relatively easy to discuss the benefits that people derive from healthy, functioning ecosystems. Ecosystem services related to White Stork are discussed. They are divided into four categories and included in the Millennium Ecosystem Assessment: provisioning (e.g. as a source of food and medical products), regulating (controlling the pest populations and preventing the spread of diseases), supporting (umbrella species and opportunity for other species to use white storks' nests), and cultural (a national bird, constituting an important element in the national heritage and a source of inspiration in the arts, design and teaching of statistics, commercially used in advertising, recreation, tourism and webcams, providing a source of information on the environment, as well as opportunities to pursue people's passions, research and educational activities). White Storks can also be associated with disservices, such as damage to roofs, costs of platforms constructed for storks' nests, and costs of safety measures aiming at protection of storks against threats related to power lines. The analysis of modern and historical data indicate that cultural services are of particular importance in the case of White Stork. In our discussion, we refer to three issues important in terms of understanding the ecosystem services related to White Stork: the relevance of discussion on the concept of ecosystem services with regard to a single species; the dependence of our understanding of ecosystem services from the current state of ecological knowledge; the relationship between understanding of the ecosystem services and the current state of ecological knowledge, and between our understanding of the ecosystem services and the current socio-economic trends.